

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

**Program działań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia
skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej kobiet
po 50 roku życia**

AKTYWNA KOBIETA

**Zasady przyznawania środków Funduszu Pracy
stanowiących rezerwę Ministra Pracy i Polityki Społecznej**

Warszawa, lipiec 2007 r.

Spis treści

1. Cele Programu
2. Adresaci Programu
3. Zakres działań finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy w ramach Programu
4. Procedura ubiegania się o środki rezerwy Funduszu Pracy na realizację projektów i wymagane dokumenty
5. Sprawozdawczość
6. Załączniki:
 1. Wzór wniosku o przyznanie środków z rezerwy Funduszu Pracy na realizację Programu
 2. Wzór sprawozdania z wykorzystania środków z rezerwy Funduszu Pracy na realizację Programu

1. Cele Programu

Aktywne zarządzanie wiekiem jest jednym z priorytetów Strategii Lizbońskiej. Zakłada ona, że z roku na rok coraz większa część populacji Unii Europejskiej będzie aktywna zawodowo, a w 2010 roku pracować będzie co najmniej połowa osób w wieku powyżej 55 lat. W dziedzinie zatrudnienia osób starszych sporymi osiągnięciami pochwalić się mogą kraje skandynawskie i Wielka Brytania.

Zmiany w strukturze ludności według wieku stanowią jedno z najistotniejszych zagadnień z punktu widzenia rynku pracy. W Polsce, podobnie jak w wielu krajach UE, w niedalekiej przyszłości zaobserwujemy poważne zmiany w strukturze wiekowej ludności i przeobrażenia te w istotny sposób wpłyną na sytuację na rynku pracy. Już dziś obserwujemy postępujący proces starzenia się ludności. Innym problemem w porównaniu z pozostałymi krajami Unii Europejskiej jest niski odsetek kobiet aktywnych zawodowo. Sytuacja kobiet na polskim rynku pracy jest trudna. Aktywność zawodowa kobiet znacznie zmniejsza się powyżej 50 roku życia. Nie tylko wysoka jest stopa bezrobocia, ale długi jest także okres poszukiwania pracy. Kobiety w wieku przedemerytalnym, choć nie mające zobowiązań rodzinnych, są uważane za niezdolne do wydajnej pracy. Z obawy przed utratą pracy chętnie przechodzą one na renty i wcześniejsze emerytury.

Opierając się na wynikach Narodowego Spisu Powszechnego 2002 Główny Urząd Statystyczny sporządził prognozę ludności Polski na lata 2003 - 2030¹. Wyniki prognozy wyraźnie wskazują na starzenie się społeczeństwa. W 2002 r. średni wiek ludności Polski wynosił ok. 38 lat, a w 2005 r. wzrósł do ok. 39 lat. Bazując na prognozach GUS nadal średni wiek ludności będzie wzrastał, a w 2010 r. osiągnie 40,4 roku. W 2030 r. średni wiek ludności Polski wyniesie 46,7 roku. Zmiany w strukturze wiekowej znajdują już odbicie w statystykach urzędów pracy, gdzie również wzrasta średni wiek zarejestrowanych bezrobotnych.

Prognozowane starzenie się społeczeństwa jest szczególnie niekorzystne zważywszy, że aktywność ekonomiczna osób w wieku powyżej 50 lat w Polsce pozostaje stosunkowo niska. W IV kwartale 2006 r. populacja osób w wieku 50-64 lata liczyła 7125 tys. osób, co stanowiło 22,7% ludności w wieku powyżej 15 lat. Wśród osób w wieku 50-64 lata było 3753 tys., co stanowiło 52,7% ludności w wieku 50-64 lata. Współczynnik aktywności zawodowej

¹ Prognoza ludności na lata 2003 – 2030, www.stat.gov.pl

w omawianej grupie (50-64 lata) wyniósł 46,7%², w tym współczynnik aktywności zawodowej kobiet wyniósł 37%, a mężczyzn 57,6%.

Kategorie osób w wieku 50-64 lata tworzą trzy grupy wiekowe przyjęte w BAEL, a mianowicie 50-54 lata, 55-59 lat i 60-64 lata. Warto uwagi jest fakt, że aktywność zawodowa osób w wieku 50-54 lata pozostaje na dość wysokim poziomie – 75,4% dla mężczyzn i 60,5% dla kobiet. Z kolei wśród osób w wieku 55-59 lat aktywnymi zawodowo pozostaje ok. 54,6% mężczyzn i 25,2% kobiet. Najmniej aktywne są osoby w wieku 60-64 lata, tj. współczynnik aktywności zawodowej w tej grupie dla mężczyzn wyniósł 26,5%, a dla kobiet 13,2%.

Warto zastanowić się jakie są powody stosunkowo niskiej aktywności zawodowej osób w wieku 55-64 lata. Oczywiście nie jest zaskoczeniem, że prawie 56% biernych w tej grupie jako powód bierności wskazuje emeryturę, a następnie 28,1% jest biernymi z powodu choroby lub niesprawności. W przypadku kobiet biernych zawodowo w wieku 55-64 lata 67,2% jest nieaktywna z powodu emerytury, 20,5% z powodu choroby lub niesprawności, a 5% z powodu obowiązków rodzinnych i związanych z prowadzeniem domu.

Wskaźnik zatrudnienia, podobnie jak opisany wcześniej współczynnik aktywności ekonomicznej ludności, tylko w grupie osób w wieku 50-54 lata jest znacznie wyższy niż dla ludności w wieku pow. 15 lat - w IV kwartale 2006 r. wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 50-54 lata wyniósł 54,1%, a mężczyzn 68,7%. (wobec 40,3% dla kobiet i 55,5% dla mężczyzn w wieku powyżej 15 lat). **W IV kwartale 2006 r. wskaźnik zatrudnienia kobiet w wieku 50-64 lata wyniósł 33,6%, a mężczyzn 52,1%.**

W przypadku stopy bezrobocia jej wielkość maleje wraz z wiekiem, a więc dla osób w wieku 50-64 lata pozostaje na dość niskim poziomie w porównaniu z całą badaną w BAEL populacją (w IV kwartale 2006 r. 9,3% wobec 12,2%). Powód tego może być dość prosty, tj. osoby starsze w sytuacji zagrożenia bezrobociem przechodzą na wcześniejsze emerytury, albo też z racji m. in. wieku i posiadanego stażu zawodowego nabywają uprawnienia do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego³.

Stopa bezrobocia kobiet w wieku 50-64 lata pozostaje niższa niż mężczyzn – 9,0% wobec 9,6%. Wynika to z faktu, że kobiety od 55 roku życia mają prawo przejścia na wcześniejsze

² Obliczenia własne na podstawie wyników BAEL

³ Z dniem 1 sierpnia 2004 r., na mocy art. 23 ust. 3 i art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych zadania związane z przyznawaniem i wypłatą świadczeń przedemerytalnych oraz wypłatą zasiłków przedemerytalnych przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Tym samym statystyki z tego zakresu są prowadzone przez ZUS.

emerytury i to powoduje, że stopa bezrobocia dla kobiet powyżej 55 roku życia jest niższa dla mężczyzn w tym wieku.

W Polsce na mocy art. 49 pkt. 3 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy m. in. bezrobotni pow. 50 roku życia uznani zostali za osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

W końcu maja 2007 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 409,5 tys. takich osób i stanowili oni 20,6% ogółu bezrobotnych. W grupie bezrobotnych powyżej 50 roku życia było 183,3 tys. kobiet, które stanowiły 44,8% bezrobotnych w omawianej grupie wiekowej. W końcu maja 2006 r. populacja osób powyżej 50 roku życia była wyższa i wynosiła 445,8 tys. ogółem, w tym 188,2 tys. kobiet. Jednocześnie **bezrobocie w tej grupie spada znacznie wolniej niż ogółem. Poziom bezrobocia ogółem w końcu maja 2007 r. był o 23,1% niższy niż przed rokiem, natomiast liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia zmniejszyła się o 8,2%, zaś liczba kobiet w tej grupie wiekowej spadła o 2,6%. Związane jest to ze starzeniem się populacji bezrobotnych, ale również wynika z faktu, że kobiety tylko do 60 roku życia mogą być uznane za bezrobotne.**

Zasadniczym celem Programu jest zwiększenie wskaźnika zatrudnienia kobiet powyżej 50 roku życia i ułatwienie bezrobotnym kobietom w wieku powyżej pięćdziesięciu lat udziału w przedsięwzięciach zwiększających szanse na podjęcie pracy i jej utrzymanie lub uruchomienie własnej działalności gospodarczej.

Biorąc pod uwagę problemy z uzyskaniem lub utrzymaniem pracy przez kobiety powyżej 50 roku życia, Pani Anna Kalata, Minister Pracy i Polityki Społecznej podjęła decyzję o przeznaczeniu środków rezerwy Funduszu Pracy w wysokości 15 mln zł na realizację Programu Aktywna Kobieta.⁴ Środki te posłużą realizacji projektów aktywizacji zawodowej kobiet przygotowanych przez powiatowe urzędy pracy i zgłoszonych przez samorządy powiatów.

⁴ Minister właściwy ds. pracy decyduje o przeznaczeniu rezerwy środków Funduszu Pracy, w wysokości 10% kwoty środków określonych w planie Funduszu Pracy na finansowanie zadań określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zgodnie z art. 109 ust. 2 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

2. Adresaci Programu

Uczestnikami projektów aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach Programu Aktywna Kobieta będą bezrobotne kobiety powyżej 50 roku życia mające trudności ze znalezieniem pracy.

Podstawę prawną dla wszystkich działań podejmowanych w ramach Programu stanowią regulacje przewidziane w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.).

3. Zakres działań finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy

Projekty powinny dotyczyć form aktywizacji zawodowej, które są zawarte w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Priorytetowo będą traktowane te projekty, które uwzględniają: szkolenia w zawodach deficytowych na rynku pracy bądź też uzupełnianie kwalifikacji w zawodach posiadanych przez osoby bezrobotne o dodatkowe bądź brakujące umiejętności, przygotowanie zawodowe oraz dotacje na podejmowanie działalności gospodarczej.

Przykładowymi rozwiązaniami, które mogą zostać zgłoszone do Programu są więc projekty aktywizacji związane z: szkoleniami w zawodach deficytowych na rynku pracy, podnoszeniem kwalifikacji uczestników projektów w warunkach zbliżonych do przyszłego zatrudnienia, propagowaniem i wykorzystywaniem różnych form aktywności zawodowej (szczególnie przygotowania zawodowego) i samozatrudnienia.

W przypadkach uzasadnionych wyjątkową sytuacją kobiet na lokalnym rynku pracy, środki z rezerwy Funduszu Pracy mogą być wykorzystane na realizację projektów obejmujących oprócz wyżej wymienionych działań aktywizujących dodatkowo także inne działania aktywizujące określone w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

W projektach można uwzględnić także finansowanie z rezerwy Funduszu Pracy pokrycie kosztów zastosowania dodatkowych instrumentów rynku pracy, takich jak koszty przejazdu na szkolenia i staże, zakwaterowania a w przypadku szkolenia - także wyżywienia, jeśli przewidują to warunki umowy z instytucją szkoleniową. Możliwe jest także finansowanie z rezerwy Funduszu Pracy kosztów badań lekarskich i psychologicznych, o ile wymagane są one w związku ze skierowaniem na staże lub szkolenie.

Ponadto projekty mogą uwzględniać wsparcie bezrobotnych pomocą specjalistyczną udzielaną przez doradców zawodowych i liderów klubów pracy, o ile zachodzić będzie taka potrzeba. Środki z rezerwy Funduszu Pracy mogłyby być wówczas wykorzystane na pokrycie kosztów przejazdu na zajęcia z zakresu poradnictwa zawodowego i pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy.

Konieczne jest także przeprowadzenie badania efektywności zatrudnieniowej zastosowanych działań i instrumentów po 3 miesiącach od zakończenia projektu.

4. Procedura ubiegania się o środki z rezerwy Funduszu Pracy na realizację projektów i wymagane dokumenty

Tryb postępowania przy rozpatrywaniu wniosków i przyznawaniu środków z rezerwy Funduszu Pracy na projekty do realizacji w ramach Programu przewiduje następujące kroki:

1. Projekt opracowuje i wnioski o przyznanie środków na jego realizację z rezerwy Funduszu Pracy przygotowuje powiatowy urząd pracy.
2. Samorząd powiatu składa wniosek z opisem projektu do wojewódzkiego urzędu pracy, biorąc pod uwagę deficyty kwalifikacji na lokalnym i wojewódzkim rynku pracy.
3. Wojewódzki urząd pracy dokonuje oceny projektu w oparciu o poniższe kryteria:
 - spełnianie wymogów formalnych, tj. czy wniosek jest kompletny i spełnia wymagania Programu co do adresatów i zakresu wsparcia oraz czy wnioskodawca jest uprawniony do ubiegania się o środki; wnioski nie spełniające wymogów formalnych są opiniowane negatywnie i nie podlegają dalszej analizie,
 - cele i uzasadnienie planowanych działań: 30 punktów,
 - koszty jednostkowe: 20 punktów,
 - planowana efektywność projektu (z uwzględnieniem specyfiki uczestników i lokalnego rynku pracy): 40 punktów,
 - szczególne zalety projektu (np. innowacyjność): 10 punktów.
4. Wojewódzki urząd pracy sporządza ranking projektów i przedkłada do marszałka województwa listę rankingową zawierającą oceny wraz z załączonymi do niej

wnioskami z opisem projektów; wymagane jest podanie krótkiego uzasadnienia w przypadku przyznania punktów za szczególne zalety projektu;

5. Marszałek województwa, po akceptacji listy rankingowej z ocenami projektów i załączonymi wnioskami z opisami projektów, przedkłada je do Ministra Pracy i Polityki Społecznej.
6. Minister wybiera najlepsze projekty z list rankingowych nadesłanych przez marszałka województwa i podejmuje decyzję o przyznaniu środków na realizację projektów, kierując się ich pozycją na liście rankingowej oraz biorąc pod uwagę limit środków z rezerwy w wysokości 15 mln złotych.
Środki przyznawane są do wyczerpania kwoty rezerwy Funduszu Pracy przeznaczonej na realizację Programu.
7. Minister informuje marszałków województw i samorządy powiatów o decyzji w sprawie przyznania środków z rezerwy Funduszu Pracy na realizację projektów w ramach Programu i przekazuje te środki do powiatowych urzędów pracy.

Warunkiem niezbędnym do ubiegania się o środki z rezerwy Funduszu Pracy jest złożenie wniosku według wzoru określonego w Załączniku Nr 1. Wzór wniosku o przyznanie środków z rezerwy Funduszu Pracy będzie dostępny w formie elektronicznej na portalu publicznych służb zatrudnienia.

We wniosku o przyznanie środków podane muszą być w szczególności następujące informacje:

- cele, uzasadnienie projektu i opis planowanych działań (informacja o Indywidualnych Planach Działań, formach aktywizacji i instrumentach rynku pracy),
- charakterystyka uczestników projektu (ilościowa i jakościowa),
- przewidywane efekty,
- zapotrzebowanie na środki ogółem,
- koszty jednostkowe,
- przewidywana efektywność projektu, z uwzględnieniem skutków dla zatrudnienia.

Realizacja projektów, których efektywność nie przekroczy 50% wskaźnika planowanego we wniosku może spowodować nieprzyznanie samorządowi powiatu w następnym roku środków z rezerwy Funduszu Pracy.

Rozpatrzeniu będą podlegały wnioski, które spełniają poniższe warunki:

- są wypełnione czytelnie, według niezmienionego wzoru określonego w załączniku,

- są kompletne oraz zawierają jasne i wyczerpujące odpowiedzi na wszystkie postawione pytania.

Wnioski powiatowych urzędów pracy o przyznanie środków na realizację projektów w ramach Programu należy składać do dnia 10 sierpnia 2007 roku, w dwóch egzemplarzach, w sekretariacie odpowiedniego terenowo wojewódzkiego urzędu pracy. Wnioski, które wpłyną po tym terminie, niezależnie od daty stempla pocztowego - nie będą brały udziału w ocenie i nie będą odsyłane wnioskodawcom. Odpowiedzialność za terminowe dostarczenie wniosku spoczywa na wnioskodawcy.

Listy rankingowe z ocenami i załączonymi wnioskami należy przekazać do sekretariatu Departamentu Rynku Pracy MPiPS do dnia 22 sierpnia 2007 roku. Minister podejmuje decyzję w sprawie przyznania środków z rezerwy Funduszu Pracy na realizację projektów w ramach Programu Aktywna Kobieta do dnia 31 sierpnia 2007 roku.

Realizacja projektów w ramach Programu Aktywna Kobieta może rozpocząć się nie wcześniej niż po otrzymaniu decyzji o przyznaniu środków. **Projekty nie mogą trwać dłużej niż do dnia 31 grudnia 2007 roku.**

5. Sprawozdawczość

Po zakończeniu realizacji każdego projektu w ramach Programu samorządy powiatowe przygotowują sprawozdania, zgodnie ze wzorem określonym w Załączniku Nr 2, zawierające w szczególności informację o:

- kosztach realizacji projektu,
- przebiegu realizacji projektu, w stosunku do planu,
- wykorzystanych metodach i formach realizacji działań (zrealizowanych Indywidualnych Planach Działania, zastosowanych formach aktywizacji i instrumentach rynku pracy),
- liczbie i charakterystyce jakościowej uczestników projektu, w odniesieniu do planu,
- efektywności zrealizowanego projektu, z uwzględnieniem skutków dla zatrudnienia w okresie do 3 miesięcy od zakończenia projektu.

Sprawozdania będą przygotowane po upływie 3 miesięcy od zakończenia projektu – ze względu na konieczność podania wyników oceny efektywności działań. Dane ze sprawozdań będą w przyszłym roku uwzględniane przy rozpatrywaniu wniosków urzędów pracy o środki

z rezerwy z Funduszu Pracy na realizację dodatkowych działań na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.